Махнюк Валентина Михайлівна, доктор медичних наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу профілактичної медицини Науково-дослідного інституту проблем військової медицини Української військово-медичної академії. м. Київ, Україна, ORCID ID 0000-0001-6196-4370

Коврига Сергій Володимирович, кандидат технічних наук, заступник директора ТОВ «НДПІ Будтехекспертиза», м. Кривий Ріг, Україна, https://orcid.org/0000-0002-0189-4582

Махнюк Володимир Володимирович, аспірант кафедри менеджменту та публічного управління Державного податкового університету, м.Ірпінь, Україна, https//orcid.org/0000-0001-8757-9454

Makhniuk Valentyna, Doctor of medical sciences, professor, Senior Research Fellow of the department preventive medicine Research Institute of Military Medicine, Ukrainian Military Medical Academy. Kyiv, Ukraine, ORCID ID 0000-0001-6196-4370.

Kovryha Serhii, Candidate of Technical Sciences, Deputy Director of LLC "NDPI Budtechekspertyza", 50027, Kryvyi Rih, Ukraine, https://orcid.org/0000-0002-0189-4582

Makhniuk Volodymyr, PhD Student of the Department of Management and Public Administration, State Tax University, Irpin, Ukraine, https//orcid.org/0000-0001-8757-9454

БЛАГОУСТРІЙ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ МОДЕЛІ МУНІЦИПАЛЬНОГО САНІТАРНОГО НАГЛЯДУ ЯК ЧИННИКИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА СТАЛОГО УРБАНІЗМУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

URBAN IMPROVEMENT AND INSTITUTIONAL MODELS OF MUNICIPAL SANITARY SUPERVISION IN SETTLEMENTS AS FACTORS OF PUBLIC HEALTH AND SUSTAINABLE URBANISM: EUROPEAN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Анотація

У статті досліджується роль благоустрою населених пунктів і інституційних моделей муніципального санітарного нагляду як ключових детермінант громадського здоров'я та сталого урбаністичного розвитку в умовах сучасних викликів, зумовлених урбанізацією, кліматичними змінами, деградацією довкілля та зростанням соціально-екологічних ризиків. Обґрунтовано, що якість міського середовища, стан об'єктів благоустрою, ефективність санітарно-гігієнічного контролю та управління просторовим розвитком безпосередньо впливають на рівень захворюваності, тривалість і якість життя населення, а також соціальну стійкість громад. Проаналізовано сучасні європейські підходи до організації муніципального санітарного нагляду та управління міським середовищем на прикладі Великої Британії, Норвегії та Польщі. Встановлено, що характерними рисами ефективних моделей є децентралізація управлінських повноважень, міжсекторальна взаємодія органів місцевого самоврядування, служб громадського здоров'я та екологічного контролю, а також провідна роль медичних фахівців у процесах оцінки ризиків і прийняття управлінських рішень. Особливу увагу приділено превентивному характеру санітарного нагляду, інтеграції принципів «Health in All Policies» та реалізації концепції «здорових міст і громад».

Визначено, що в Україні система благоустрою та санітарно-гігієнічного контролю у сфері містобудування залишається

фрагментованою, з обмеженою участю фахівців громадського здоров'я та недостатньою координацією між інституціями. Це зумовлює потребу в модернізації нормативно-правового регулювання, посиленні ролі органів місцевого самоврядування та адаптації європейських інституційних практик з урахуванням національного контексту. Запропоновано напрями вдосконалення муніципальної політики громадського здоров'я в Україні як складової сталого урбанізму.

Ключові слова: благоустрій населених пунктів, муніципальний санітарний нагляд, громадське здоров'я та міське середовище, сталий урбанізм, здорові міста та громади, європейський досвід управління містом, урбаністичне управління у Великій Британії, муніципальні моделі санітарного нагляду в Норвегії, практики санітарного нагляду в Польщі, урбаністична політика громадського здоров'я в Україні.

Abstract

The article examines the role of urban amenities management and institutional models of municipal sanitary supervision as key determinants of public health and sustainable urban development in the context of contemporary challenges caused by rapid urbanization, climate change, environmental degradation, and increasing socio-ecological risks. It is substantiated that the quality of the urban environment, the condition of public amenities, and the effectiveness of sanitary and hygienic control directly influence population morbidity, quality of life, life expectancy, and the overall resilience of urban communities.

The study analyzes European approaches to municipal sanitary supervision and urban environmental governance using the examples of the United Kingdom, Norway, and Poland. These countries demonstrate integrated and decentralized models characterized by strong intersectoral coordination between local

authorities, public health institutions, and environmental services, as well as by the leading role of medical professionals in risk assessment and decision-making processes. Special attention is paid to the preventive orientation of sanitary supervision, the application of the “Health in All Policies” principle, and the implementation of the “Healthy Cities and Communities” concept as a framework for sustainable urban development.

The research identifies that in Ukraine the system of urban amenities management and sanitary-hygienic control in urban planning remains fragmented, with limited involvement of public health specialists and insufficient institutional coordination. This negatively affects the quality of the urban environment and public health outcomes. The findings highlight the need to modernize the regulatory framework, strengthen the role of local self-government, and adapt best European institutional practices to the national context. The article proposes priority directions for improving municipal public health policy in Ukraine as an integral component of sustainable urbanism.

Keywords: urban improvement of settlements, municipal sanitary supervision, public health and urban environment, sustainable urbanism, healthy cities and communities, european experience in urban management, united Kingdom urban governance, Norway municipal sanitation models, Poland sanitary supervision practices, Ukraine urban health policy

Постановка проблеми. В умовах інтенсивної урбанізації, зміни клімату та зростання екологічних і соціальних ризиків питання благоустрою населених пунктів і ефективності муніципального санітарного нагляду набувають ключового значення для забезпечення громадського здоров’я та сталого розвитку міст. В Україні система благоустрою та санітарного контролю характеризується фрагментарністю управління, недостатньою інституційною спроможністю органів місцевого самоврядування,

застарілими нормативно-правовими підходами та обмеженим використанням превентивних і міжсекторальних механізмів впливу на здоров'я населення.

Отже, актуальною науковою проблемою є обґрунтування підходів до вдосконалення системи благоустрою та санітарного нагляду в Україні на основі європейського досвіду з метою підвищення рівня громадського здоров'я та забезпечення сталого урбаністичного розвитку. В умовах інтенсивної урбанізації, змін клімату та зростання екологічних і соціальних ризиків благоустрій населених пунктів та ефективність муніципального санітарного нагляду набувають ключового значення для громадського здоров'я і сталого розвитку міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі благоустрій населених пунктів, муніципальний санітарний нагляд та їхній вплив на громадське здоров'я й сталий урбанізм розглядаються як міждисциплінарні та критично важливі для управління міськими системами в умовах глобальних викликів. Значна увага приділяється інтеграції стратегій благоустрою в політику *Healthy Cities*, міжсекторальній взаємодії органів управління й громадськості, а також нормативно-інституційним механізмам контролю. Так, Du Y. et al. (2026) досліджують просторові нерівності у здоров'ї міського населення та напрями оцінки й покращення міського середовища [1], а Dehrashid P. A. et al. (2026) аналізують роль концепції *Healthy Cities* у сталому розвитку та досягненні Цілей сталого розвитку (SDGs) [2]. Patel et al. (2025) запропонували індекс пішохідної доступності (*walkability index*) для Європи, що дозволяє оцінювати міську сприятливість для пішохідної активності та планування [3], а Westenhöfer J. et al. (2023) підтвердили його позитивний вплив на здоров'я населення [4]. Сучасні дослідження також демонструють потенціал цифрових інновацій у міському управлінні: Salis A., Troin G. et al. (2025) розглядають розумне

управління зеленими зонами через IoT-датчики та аналітичні платформи [5], а Vrabie C. (2025) – використання штучного інтелекту для підвищення ефективності муніципальних послуг і залучення громадян [6]. Незважаючи на наявність окремих теоретичних і практичних напрацювань, недостатньо системного вивчення інституційних моделей муніципального санітарного нагляду та адаптації європейського досвіду до українських реалій.

Мета статті – аналіз впливу благоустрою населених пунктів і моделей муніципального санітарного нагляду на громадське здоров'я та сталий урбаністичний розвиток, узагальнення європейського досвіду (Велика Британія, Норвегія, Польща) та визначення перспективи вдосконалення політики здорових міст в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах інтенсивної урбанізації питання благоустрою та санітарного стану населених пунктів набувають особливої актуальності, оскільки виступають ключовими детермінантами громадського здоров'я та якості життя населення. Міжнародний досвід свідчить, що ефективне розв'язання зазначених проблем ґрунтується на комплексному поєднанні нормативно-правового регулювання, інституційного контролю та активної участі місцевих громад у процесах управління територіями. Зазначений підхід відображено, зокрема, у міжнародних ініціативах ООН і ВООЗ, спрямованих на посилення урбаністичного управління з метою покращення здоров'я міського населення [7]. Проблематика благоустрою та санітарного стану міського середовища посідає важливе місце в низці міжнародних і регіональних документів, орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку та формування безпечного й комфортного життєвого простору. Відповідні підходи закріплені в документах Всесвітньої організації охорони здоров'я, зокрема в концепції «Здоров'я у всіх політиках», а також у Цілях сталого розвитку ООН, серед яких особливе значення мають Ціль 3 «Міцне

здоров'я і благополуччя» та Ціль 11 «Сталий розвиток міст і громад». Ці міжнародні орієнтири підкреслюють нерозривний зв'язок між станом міського середовища, якістю житлово-комунальної інфраструктури, санітарними умовами та рівнем громадського здоров'я.

На європейському рівні підходи до благоустрою та забезпечення належних умов проживання населення конкретизуються у правових і політичних актах Ради Європи та Європейського Союзу, які визначають провідну роль органів місцевого самоврядування у формуванні безпечного та здорового міського середовища. Базовим документом у цій сфері є Європейська хартія місцевого самоврядування (1985 р.), що закріплює принципи децентралізації, субсидіарності та автономії територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення. Хартія створює правові передумови для ефективного управління територіями, організації благоустрою та санітарного нагляду, а також слугує концептуальною основою реформ місцевого самоврядування в Україні.

Урахування міжнародного досвіду особливо важливе для України, яка реформує систему просторового планування та адаптує національну політику до європейських стандартів. Зміни в містобудівному законодавстві, ініційовані Мінрегіоном, були спрямовані на дерегуляцію будівельної сфери та підвищення інвестиційної привабливості, проте процедура державної експертизи містобудівної документації фактично усунула медико-санітарну складову, передавши оцінку санітарного та епідемічного благополуччя від фахівців охорони здоров'я до архітектурно-будівельних підрозділів. Внаслідок цього послаблено превентивний контроль за якістю міського середовища та благоустроєм. З початку реформи (2010 р.) системний державний нагляд за дотриманням санітарних норм при відведенні земель, проєктуванні та введенні об'єктів в експлуатацію фактично відсутній. Відсутність спеціалізованих гігієнічних

підрозділів призвела до хаотичного планування й ущільненої забудови, що спричинило погіршення інсоляції й освітленості, перевантаження інженерної та соціальної інфраструктури, зростання екологічних і санітарних ризиків та погіршення умов проживання населення.

Порівняльний аналіз із практикою Великої Британії показує, що ефективний благоустрій можливий за умови жорсткого превентивного контролю з боку місцевих органів влади. Закон Великої Британії про охорону здоров'я (11 серпня 1875 р., глава 55) визначає перелік «незручностей», що підлягають виявленню та усуненню, зокрема забруднення житла, водойм, накопичення відходів, неналежні умови утримання тварин і шкідливі викиди підприємств. Контроль покладено на місцеві ради, які призначають медичних працівників та інспекторів для перевірок, фіксації порушень і вимоги їх усунення у спрощеному судовому порядку. Для оптимізації ресурсів допускається об'єднання районів із призначенням спільного інспектора та пропорційним розподілом витрат. Параграф 26 закону передбачає штрафи за самовільне будівництво та право місцевої влади на знесення незаконних об'єктів із стягненням витрат із порушника [8]. Англійська модель також передбачає право громадян повідомляти про «незручності», що забезпечує залучення населення до контролю за благоустроєм і формує прозору взаємодію влади та громади.

Норвезька система нагляду за благоустроєм і санітарним станом регламентується Законом Норвегії про охорону здоров'я №29 (2011 р.) і вирізняється сучасним управлінням ризиками та інтеграцією санітарного контролю з громадським здоров'ям. Місцеві органи влади повинні мати медичних консультантів і службовців охорони здоров'я, які виконують комплексні функції: консультування, контроль санітарного стану довкілля, моніторинг інфекційних захворювань та готовність до надзвичайних ситуацій. Згідно зі статтею 13 закону, спеціалісти мають необмежений

доступ до об’єктів і майна, можуть відбирати проби, отримувати документи та залучати поліцію для забезпечення перевірок, а витрати на їх проведення покладаються на порушника [9]. Такий механізм забезпечує ефективний превентивний і реактивний контроль благоустрою та санітарного стану на місцевому рівні.

У Польщі функції систематичного санітарного нагляду та контролю за гігієнічними умовами життя населення виконує спеціальна державна інституція – Державна санітарна інспекція (Państwowa Inspekcja Sanitarna, PIS), створена відповідно до Закону Республіки Польщі «Про Державну санітарну інспекцію» від 14 березня 1985 р. та підпорядковується Міністерству охорони здоров’я [10]. Основна мета інспекції – захист здоров’я населення шляхом контролю та нагляду за санітарними і гігієнічними умовами життя в різних сферах суспільної діяльності на національному та місцевому рівнях. Інспектори наділені широкими повноваженнями: контроль об’єктів і територій, доступ до закладів і будівельних майданчиків; витребування інформації та документації; відбір проб ґрунту, води, повітря та інших елементів середовища для лабораторного дослідження; за потреби – втручання у житлові приміщення при загрозі санітарної небезпеки. У разі порушень санітарних норм інспекція може видавати обов’язкові адміністративні приписи або застосовувати обмежувальні заходи, включно з тимчасовим закриттям об’єктів. Діяльність інспекції спрямована на забезпечення безпечного та комфортного міського середовища, підтримання чистоти територій і громадських будівель, контроль за шумом, запахами та відходами, а також на запобігання виникненню і поширенню епідемій і захворювань.

Система польської санітарної інспекції ґрунтується на централізованій структурі з керівним органом у столиці та мережею територіальних підрозділів: воєводські інспектори координують діяльність

у межах воєводства, повітові інспектори здійснюють нагляд на рівні повітів, а місцеві санітарно-епідеміологічні станції виконують функції нагляду в громадах. Така організаційна модель забезпечує системний контроль санітарних умов і благоустрою як у містах, так і в сільській місцевості. Польський підхід поєднує превентивні та оперативні заходи: регулярні перевірки громадських просторів, будівель і дитячих майданчиків; контроль за якістю повітря, водопостачанням та інфраструктурою при виявленні недоліків; перевірку дотримання санітарних норм під час будівництва та реконструкції. Незважаючи на державний характер служби, інспекція активно співпрацює з місцевим самоврядуванням у плануванні заходів благоустрою, обміні інформацією про ризики та координації дій при порушеннях, що дозволяє поєднувати державні стандарти з місцевими потребами.

Аналіз моделей нагляду за благоустроєм і санітарним станом у Великій Британії, Норвегії та Польщі показує як спільні, так і відмінні риси. Англія та Норвегія використовують децентралізований підхід із самостійною роботою місцевих органів, тоді як Польща має централізовану систему з координацією на різних рівнях. В усіх трьох країнах інспектори можуть проводити перевірки, вимагати усунення порушень та застосовувати адміністративні санкції, при цьому в Норвегії та Польщі повноваження щодо доступу до майна та залучення експертів ширші. Фокус моделей відрізняється: Англія – житлові й громадські простори, Норвегія – комплексний санітарний контроль і готовність до надзвичайних ситуацій, Польща – чистота вулиць, заклади харчування та будівельні умови. Залучення громадян активніше в англійській моделі, у Польщі передбачено механізми звернень, а механізми реагування включають адміністративні санкції та, в Англії і Норвегії, покриття витрат порушника.

В українському законодавстві нагляд за благоустроєм і санітарним станом населених пунктів не віднесено до повноважень Міністерства охорони здоров'я, що регулює охорону здоров'я та громадське здоров'я (Закон України «Про систему громадського здоров'я»). Контроль за якістю міського середовища покладено на систему містобудівного регулювання та органи місцевого самоврядування, а порядок його здійснення визначено Законом України «Про благоустрій населених пунктів» та Типовим положенням про інспекцію з благоустрою, затвердженим наказом Мінрегіону № 565 від 04.07.2023 р. Інспекції є виконавчими органами місцевого самоврядування, які контролюють дотримання правил благоустрою, стан територій та об'єктів, складають протоколи про адміністративні правопорушення, проте повноваження інспекцій обмежуються адміністративно-господарською діяльністю і не охоплюють санітарно-епідеміологічний чи профілактичний контроль [11]. Окремі елементи санітарно-гігієнічної оцінки здійснюються в рамках містобудівної експертизи проєктів будівництва (ст. 31 Закону «Про регулювання містобудівної діяльності») акредитованими експертними організаціями, з можливим залученням фахівців з санітарного та епідеміологічного благополуччя, проте цей механізм носить разовий проєктний характер і не забезпечує системного постійного нагляду за санітарним станом об'єктів благоустрою [12].

Висновки

1. Порівняльний аналіз свідчить, що ефективний благоустрій та санітарний нагляд у європейських країнах ґрунтується на провідній ролі медичних фахівців у системі контролю міського середовища. У Великій Британії, Норвегії та Польщі нагляд здійснюють лікарі громадського здоров'я, медичні консультанти або спеціалізовані санітарні інспектори, що забезпечує науково обґрунтований, превентивний та орієнтований на захист

здоров'я підхід. Поєднання медичної експертизи з адміністративними повноваженнями, міжсекторальною координацією та участю громади дозволяє ефективно ідентифікувати ризики та підвищувати якість благоустрою.

2. В Україні відсутня інтегрована модель санітарно-гігієнічного контролю у містобудуванні та благоустрої, що негативно впливає на якість міського середовища та стан громадського здоров'я. Це підкреслює необхідність удосконалення правового регулювання та посилення ролі органів місцевого самоврядування з урахуванням європейських практик.

Список використаних джерел

1. Du, Y., Ren, Y., Orak, N. H., & Yan, H. (2026). Healthy city evaluation research: Evolving trajectories, spatial disparities, and future research agenda. Cities, 171, 106732. https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.106732

2. Dehrashid, P. A., Mansourian, H., & Sharifi, A. Healthy cities as catalysts for sustainable development: a systematic review of co-benefits, trade-offs, and solutions to the SDGs // Progress in Planning. – 2026. – Article 101032. – DOI: https://doi.org/10.1016/j.progress.2025.101032 [in English].

3. Patel, N., Nguyen, H. H., van de Geest, J., Wagtendonk, A., Raju, M. J., Dadvand, P., et al. A walk across Europe: development of a high-resolution walkability index // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2504.17897. – DOI: 10.1016/j.healthplace.2025.103544 [in English].

4. Westenhöfer, J., Nouri, E., Reschke, M. L., Seebach, F., & Buchcik, J. Walkability and urban built environments: a systematic review of health impact assessments (HIA) // BMC Public Health. – 2023. – Vol. 23. – No. 1. – Article 518. – DOI: 10.1186/s12889-023-15394-4 [in English].

5. Salis, A., Troina, G., Boanelli, G., Ottaviano, M., Fortini, P., & Versace, S. Urban green governance: IoT-driven management and enhancement of urban

green spaces in Campobasso // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2507.12106. – URL: https://arxiv.org/abs/2507.12106 [in English].

6. Vrabie, C. Improving municipal responsiveness through AI-powered image analysis in e-government // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2504.08972. – URL: https://arxiv.org/abs/2504.08972 [in English].

7. *World Health Organization*. Initiative on Urban Governance for Health and Well-being / WHO, 2020–2028. https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/587a5b8c-e613-4187-9f69-6ddb67cc7b5d/content#:~:text=The%20WHO%20Initiative%20on%20Urban,participatory%20and%20multisectoral%20urban%20governance

8. Закон Великої Британії про охорону здоров'я 1875 р. (Public Health Act 1875): Chapter 55. – Велика Британія, 1875. – URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/38-39/55 (дата звернення: 02.02.2026).

9. Закон Норвегії про охорону здоров'я (Public Health Act) № 29 від 24 червня 2011 р. – Норвегія, 2011. – URL: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29 (дата звернення: 02.02.2026).

10. Закон Республіки Польща від 14 березня 1985 р. «Про Державну санітарну інспекцію» (Ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej). – Польща, 1985. – URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19850120049 (дата звернення: 02.02.2026).

11. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06 вересня 2005 р. № 2807-IV. –Відомості Верховної Ради України, № 49, ст. 517. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2807-15 (дата звернення: 02.02.2026).

12. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI. – Відомості Верховної Ради України, 2011, № 16,

ст. 142. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text (дата звернення: 02.02.2026).

References

1. Du, Y., Ren, Y., Orak, N. H., & Yan, H. Healthy city evaluation research: Evolving trajectories, spatial disparities, and future research agenda // *Cities*. – 2026. – Vol. 171. – Article 106732. – DOI: https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.106732 [in English].

2. Dehrashid, P. A., Mansourian, H., & Sharifi, A. Healthy cities as catalysts for sustainable development: a systematic review of co-benefits, trade-offs, and solutions to the SDGs // Progress in Planning. – 2026. – Article 101032. – DOI: https://doi.org/10.1016/j.progress.2025.101032 [in English].

3. Patel, N., Nguyen, H. H., van de Geest, J., Wagtendonk, A., Raju, M. J., Dadvand, P., et al. A walk across Europe: development of a high-resolution walkability index // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2504.17897. – DOI: 10.1016/j.healthplace.2025.103544 [in English].

4. Westenhöfer, J., Nouri, E., Reschke, M. L., Seebach, F., & Buchcik, J. Walkability and urban built environments: a systematic review of health impact assessments (HIA) // BMC Public Health. – 2023. – Vol. 23. – No. 1. – Article 518. – DOI: 10.1186/s12889-023-15394-4 [in English].

5. Salis, A., Troina, G., Boanelli, G., Ottaviano, M., Fortini, P., & Versace, S. Urban green governance: IoT-driven management and enhancement of urban green spaces in Campobasso // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2507.12106. – URL: https://arxiv.org/abs/2507.12106 [in English].

6. Vrabie, C. Improving municipal responsiveness through AI-powered image analysis in e-government // arXiv preprint. – 2025. – arXiv:2504.08972. – URL: https://arxiv.org/abs/2504.08972 [in English].

7. World Health Organization. Initiative on Urban Governance for Health and Well-being. World Health Organization. URL: https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/587a5b8c-e613-4187-9f69-6ddb67cc7b5d/content (Last accessed: 07.02.2026) [in English].

8. Public Health Act 1875: Chapter 55. United Kingdom. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/38-39/55 (Last accessed: 02.02.2026) [in English].

9. Public Health Act No. 29 of 24 June 2011. Norway. URL: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29 (Last accessed: 02.02.2026) [in English].

10. Ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej: Law of the Republic of Poland of 14 March 1985. Poland. URL: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19850120049 (Last accessed: 02.02.2026) [in Polish].

11. Law of Ukraine “On the Improvement of Populated Areas” No. 2807-IV of 06 September 2005. Verkhovna Rada of Ukraine, 2005, No. 49, Art. 517. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2807-15 (Last accessed: 02.02.2026) [in Ukrainian].

12. Law of Ukraine “On Regulation of Urban Development Activities” No. 3038-VI of 17 February 2011. Verkhovna Rada of Ukraine, 2011, No. 16, Art. 142. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text (Last accessed: 02.02.2026) [in Ukrainian].